

ધોરણ : 10 ગુજરાતી

પાઠ : 21

ચાંદલિયો

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખરા (✓) ની નિશાની કરો.

(1) કાવ્યનાયિકાએ દિયર અને દેરાણી માટે ચંપાનો છોડ અને ચંપાની પાંદડીનાં રૂપક વાપર્યા છે. આ રૂપકો....

(ક) દિયર દેરાણી માટે કાવ્યનાયિકાનો પ્રેમ દર્શાવે છે.

(ખ) દિયર દેરાણીની પ્રશંસા દર્શાવે છે.

(ગ) દિયર દેરાણી માટે કાવ્યનાયિકાની ઈર્ષ્યા બતાવે છે.

(2) સગી નણંદના વીર સાથે કાવ્યનાયિકાનો કયો સંબંધ છે ?

(ક) નણદોઈ

(ખ) સસરા

(ગ) પિતા

(ઘ) પતિ

(૩) આ લોકગીતમાં ચાંપલિયાની પાંદડી કોને કહી છે ?

(ક) સખી

(ખ) સાસુ

(ગ) દેરાણી

(ઘ) નણંદ

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નોનોનાં એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

(1) નણદોઠ વિશે આ લોકગીતમાં શું કહેવાયું છે ?

➤ નણદોઠને આ લોકગીતમાં વાડીમાંનો મોરલો કહ્યો છે.

(2) સાસુ અને સસરા માટે કાવ્યનાયિકા પોતાનો પ્રેમભાવ કેવી રીતે વ્યક્ત કરે છે?

➤ પૂર્વજન્મનાં માતાપિતાને સાસુ અને સસરા માટે કાવ્યનાયિકા પોતાનો પ્રેમભાવ વ્યક્ત કરે છે.

પ્રશ્ન : ૩ નીચેના પ્રશ્નનો બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર આપો.

(1) આ લોકગીતને આધારે રાત્રિનું વર્ણન કરો.

➤ **પરણ્યો મારો સગી નણંદનો વીર જો. આ શબ્દોમાં તેણે નણંદ**

પ્રત્યેનો આદરભાવ જણાવ્યો છે, તેનું ગૌરવ કર્યું કાવ્યનાયિકા

સખીને પોતાનો પતિ એમ નહીં, પણ પરણ્યો મારો એમ કહે છે. એમાં

પતિ પ્રત્યેના મમત્વ, પ્રેમ, અધિકાર તેમજ ગૌરવ પ્રગટ થાય છે.

આમ, આ શબ્દોમાં તેણે ભાઈ-બહેનના મધુર સંબંધની પ્રશંસા કરી.

(2) કાવ્યનાયિકા સખીને પોતાના પતિ વિશે શું કહે છે?

- એ મધુર રમ્ય રાત્રિના આનંદની ઉત્કટતાને લીધે સ્ત્રી-પુરુષો
ગરબે રમે છે. શરદ પૂનમની રાત છે. સોળે કળાએ ખીલેલો
ચંદ્ર નાયિકાના ચોકમાં જાણે ઉગ્યો હોય તેમ વાતાવરણ
શીતળ, મધુર અને રમ્ય લાગે છે.

પ્રશ્ન : 4 નીચે આપેલ પ્રશ્નનો સવિસ્તાર ઉત્તર આપો.

- (1) સ્વજનો માટેનો કાવ્યનાયિકાનો ભાવ કાવ્યને આધારે વર્ણવો.
- શરદપૂનમની રાત ગરબે રમતી કાવ્યનાયિકાના હૈયામાં તેનાં સ્વજનો પ્રત્યે લાગણીનું પૂર ઊમટયું છે. મધુર કંઠે ‘ચાંદલિયો’ લોકગીત ગાતી કાવ્યનાયિકાએ એક-એક શબ્દમાં સ્વજનો પ્રત્યેની લાગણીઓને વાચા આપી છે. તે કહે છે કે સાસુ-સસરા એનાં

પૂર્વજન્મનાં માતાપિતા છે. એનો જેઠ ચંપાના છોડ જેવો છે, તો જેઠાણી ચંપાના ફૂલની પાંદડી જેવી કોમળ છે, એની નણંદ વાડીની વેલ છે અને નણદોઈ વાડીનો મોર છે. કાવ્યનાયિકાએ એક-એક સ્વજનની ખૂબ સુંદર તુલના કરી છે. અંતમાં પોતાનો પતિ ‘એમ કહેવાને બદલે પરણ્યો મારો સગી નણંદનો વીર’ જેવા શબ્દો પ્રયોજ્યા છે.

મારો પતિ તો ખરો, પણ એની પહેલા એ એની બહેનનો વીર છે.
આમ કહીને કાવ્યનાયિકાએ ભાઈ-બહેનના મધુર સંબંધની મીઠાશને
મહત્વની ગણી છે. અંતમાં તેના હૈયામાં તાણીને બાંધેલી નવરંગી
પાઘડીમાં શોભતા રૂપાળા પ્રભાવશાળી પતિને પામ્યાનો આનંદ છે.
આમ, શરદપૂનમની રાતે ચોકમાં ચાંદલિયો ઊઝ્યો અને સુખદ
વાતાવરણ સર્જાયું તેનું મધુર વર્ણન કાવ્યનાયિકાએ તેની સખી પાસે

કર્ચું છે. આ લોકગીતમાં કાવ્યનાયિકા તેની સાસરીમાં સુખી છે તેનો
અણસાર પણ આપી દીધો છે. કૌટુંબિક જીવનના મધુર સંબંધોનું આ
ભાવચિત્ર અત્યંત સુંદર છે.

પ્રશ્ન : 5 નીચેનો અર્થ બનાવતી પંક્તિઓ લોકગીતમાંથી શોધીને લખો.

(1) (પતિ) નવ રંગોવાળી પાઘડી પહેરે છે.

➤ તાણીને બાંધે રે નવરંગ પાઘડી.

(2) મારી નણંદ વાડીમાંની વેલી જેવી છે.

➤ નણંદ મારી વાડી માયલી વેલ્ય જો.

(3) આસો મહિનાની પૂર્ણિમાની રાત્રિ છે.

➤ આસો માસો શરદ પૂનમની રાત જો.

Thanks

For watching